

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Банк Р.О.

аспірант,

Київський національний торговельно-економічний університет

ЗАХОДИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Забезпечення безпеки підприємництва, його фінансової дисципліни та економічного захисту, додержання економічних прав і свобод суб'єктів підприємницької діяльності у відносинах з державою та органами державної влади набуває особливого змісту в умовах глобальних потрясінь та складної фінансово – економічної ситуації в Україні. Для виконання поставлених завдань держава в особі її владних структур потребує використання різноманітних засобів правового регулювання діяльності підприємництва, одними з яких є адміністративно – правові засоби. У свою чергу складовою адміністративно – правових засобів є заходи адміністративного примусу та їх підвид – заходи адміністративного попередження (запобігання). За допомогою цих заходів забезпечується захист та підвищення ефективності економічної складової суб'єктів підприємницької діяльності

Варто сказати, що українськими вченими – юристами ще не в повній мірі висвітлено тему адміністративно – правового захисту підприємництва, зокрема безпеки підприємницької діяльності. Поки що не здійснено комплексних досліджень у сфері захисту безпеки підприємницької діяльності, що мають безпосередній вплив на практику правотворчості та правозастосування. Немає у науковців єдиної позиції і у визначенні суті, значенні та перспектив адміністративного примусу та заходів адміністративного попередження у сфері безпеки підприємницької діяльності. Усе це негативно позначається на механізмі захисту підприємницької діяльності від внутрішніх та зовнішніх загроз, протидії та нейтралізації дестабілізуючим негативним факторам.

Перш за все, варто розпочати із з'ясування проблеми адміністративного примусу у сфері безпеки підприємницької діяльності. Коли мова йде про адміністративний примус, то необхідно, насамперед, зупинитись на правомірності використання цього терміна. У Кодексі

України про адміністративні правопорушення термін «адміністративний примус» взагалі не використовується, тому що він не має «офіційного статусу», його сформульовано лише на доктринальному рівні. Проте це для юридичної науки в певній мірі і краще, адже це дає змогу вченим вступати в наукові дебати по з'ясуванню поняття адміністративного примусу та висловленню своєї власної точки зору щодо цієї проблематики.

Така ситуація зумовила виникнення різних поглядів щодо проблеми заходів адміністративного примусу в юридичній науці. Вчені по різному трактують це поняття, на що, в принципі, вони мають повне право.

Свого часу Г.П. Бондаренко зазначив, що адміністративний примус, це складова частина державного примусу, що полягає в застосуванні органами державного управління, судами та суддями, службовими особами, а у встановлених законодавством випадках – громадськістю у межах, формах і порядку, регламентованих чинним законодавством, державно – правового, психологічного та фізичного впливу до правопорушників з метою захисту охоронюваних правом конкретних суспільних відносин [1, с. 21].

Схожу позицію щодо розуміння адміністративного примусу демонструє нам і Ю.П. Битяк, який відмічає його як систему засобів психологічного або фізичного впливу на свідомість і поведінку людей з метою досягнення чіткого виконання встановлених обов'язків, розвитку суспільних відносин у рамках закону, забезпечення правопорядку й законності [2, с. 169-170].

Такий підхід повною мірою дає можливість зрозуміти суть адміністративного примусу та зважаючи на його «управлінський характер» відмітити, що право на застосування адміністративного примусу надано не всім органам державної влади та їх посадовим особам, а лише тим, кому таке право надано нормативно – правовими актами.

По-перше, є певна категорія осіб, щодо яких застосовуються адміністративно – примусові заходи; така персоніфікація примусу сприяє його виконанню шляхом впливу на моральну, Матеріальну, організаційну і навіть на фізичну стать суб'єкта, що порушив певне право [3, с. 35].

По-друге, існує примусовий характер адміністративного впливу на особу, а результаті чого вона свідомо здійснює ті чи інші дії чи утримується від них та підкоряється всупереч своїм бажанням [4, с. 66-67].

Слід звернути увагу на ще один аспект цієї проблеми – на класифікацію адміністративного примусу. Характеризуючи види адміністративного примусу, слід зазначити, що немає єдиного погляду з даного питання. У теорії адміністративного права існує декілька класифікацій заходів адміністративного примусу. Так, О. Бандурка, Ю.

Битяк, С. Гончарук, С. Ківалов, А. Комзюк підтримують запропоновану М. Єропкіним класифікацію заходів адміністративного примусу на заходи адміністративного запобігання, заходи адміністративного припинення та заходи адміністративного стягнення [5]. Проте не всі науковці погоджуються з такою класифікацією. Наприклад, Д. Н. Бахрах заперечує існування такого виду адміністративного примусу, як заходи адміністративного запобігання, вважаючи, що адміністративний примус застосовується тоді, коли має місце адміністративне правопорушення. У свою чергу, Бахрах виділяє такий вид адміністративного примусу, як відновлювальні заходи [6, с. 236].

Ми в свою сергу притримуємось найбільш поширеної в наукових колах позиції про поділ заходів адміністративного примусу на: *заходи адміністративного попередження (запобігання), заходи адміністративного припинення, адміністративні стягнення*. Ця класифікація була підтримана нами не даремно, адже вона найоптимальніше може застосовуватись до адміністративного примусу у сфері безпеки підприємницької діяльності.

Таким чином безпосередньо переходимо до з'ясування проблеми заходів адміністративного примусу у сфері безпеки підприємницької діяльності. Так, адміністративно – попереджувальні заходи вживаються для запобігання захисту від недобросовісної конкуренції, антиконкурентних узгоджених дії, монопольних явищ, захисту власності та майна суб'єктів підприємницької діяльності, їх корпоративних прав, протидії адміністративним бар'ерам у провадженні своєї діяльності, захисту своєї власності під час аварій, техногенних катастроф, стихійних лих, зрештою з метою нейтралізації чисельних зовнішніх та внутрішніх загроз, які оточують сферу підприємництва.

Ю.П. Битяк до загальних способів попередження правопорушень відносить, передусім, способи: виховного характеру, контролю і нагляду, звернення громадян та примусу [2, с. 217]. Виховний ефект досягається шляхом застосування органами державної влади виховного впливу до суб'єктів підприємницької діяльності .

У своїй монографії Галуцько В. В., яка у значній і певній мірі стосується і суб'єктів підприємницької діяльності та їх безпеки, виділяє такі адміністративно – попереджувальні заходи: перевірку документів осіб, які підозрюються у вчиненні правопорушення, безперешкодний вхід у житлові приміщення осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, відвідування підприємств, закладів, організацій для виконання профілактичних функцій, опечатування приміщень, використовуваних як каси, місця зберігання документів, товарно – матеріальних цінностей, опечатування вимірювальних приладів і пристроїв та інші дії [7, с. 301].

Ми повністю погоджуємось з автором щодо виділення таких адміністративно – попереджувальних заходів і в свою чергу, хочемо

доповнити цей перелік ще деякими адміністративно – попереджувальними заходами, що стосуються безпеки підприємницької діяльності, а саме: інформування суб'єктів підприємницької діяльності щодо потенційних ризиків чи загроз; критика поведінки та роботи окремих підприємств, установ й організацій, які порушують встановлені законодавством вимоги щодо ведення підприємницької діяльності; прийом представників та посадових осіб суб'єктів підприємницької діяльності та бесіда з ними щодо стану їх безпеки.

Незважаючи на те, що ці заходи є попереджувальними, вони реалізуються в односторонньому примусовому порядку органами і посадовими особами, наділеними владними повноваженнями. Адміністративно – попереджувальні заходи у сфері безпеки підприємницької діяльності виявляються у вигляді певних обмежень та заборон, що також свідчить про їх примусову природу.

Таким чином, важливість адміністративно – попереджувальних заходів важко переоцінити. Недаремно законодавець розцінює адміністративно-попереджувальну роботу як важливий компонент забезпечення законності, порядку і дисципліни, в тому числі і у сфері безпеки підприємницької діяльності. Виходячи з цього, він вводить до Кодексу України про адміністративні правопорушення спеціальну статтю (ст. 6 «Попередження адміністративних правопорушень»)[8], яка передбачає здійснення профілактичних заходів, визначає їх цілі і суб'єктів.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Г. П. Адміністративна відповідальність в СРСР / Бондаренко Г. П. – Львів : ЛДУ, 1975. – 176 с
2. Битяк Ю. П. Адміністративне право України : підручник / За заг. ред. Битяка Ю. П. – Харків: Право, 2001. – 528 с.
3. Остапенко О.І, Остапенко О.Л. Адміністративно – правове забезпечення захисту права власності в Україні: Навч. посібник. – Львів, 2007. – 149 с.
4. Адміністративне право України: Навч. посібник / За заг. ред. Т.О. Коломоєць, Г.Ю. Гулевської. – К.: Істина, 2007. -216 с.
5. Коломоєць Т. Класифікація заходів адміністративно-правового примусу / Т. Коломоєць // Право України. – 2003. – № 2. – С. 105–111
6. Бахрах Д. Н. Административное право России : учеб. для студ. вузов., обуч. по спец. «Юриспруденция». – М. : НОРМА: Инфра-М, 2000. – 624 с.
7. Галуцько В.В. Адміністративно – правова охорона суб'єктів права власності в Україні: Монографія. –Херсон: ВАТ ХМД, 2006. – 356 с.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення: чинний від 07 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – С. 1122.